

ผลของการอบรมหลักสูตรนวดเท้าเข้าถึงใจต่อการพัฒนาทักษะ และจิตบริการของประชาชน

RESULT OF THE FOOT MASSAGE WITH SERVICE MIND TRAINING PROGRAM ON THE DEVELOPMENT OF SKILLS AND SERVICE-MINDEDNESS AMONG COMMUNITY MEMBERS

กรองทิพย์ นาควิเชตร^{1*} ศรุดา ชัยสุวรรณ¹ นัฐยา บุญกองแสน¹ ชุตินา พรหมมุ่ย¹
รัตน์ดา เลิศวิชัย¹ บุญญ์ภักดิ์ จิระเพิ่มพูน¹ ธัชพนธ์ สรภูมิ¹ วลัยชัชยา เขตบำรุง²
จิราภรณ์ ประธรรมโย² ตองตา ชันชวิธิ³ และกชกร หวังเต็มกลาง¹

Krongtip Nakvichet^{1*}, Saruda Chaisuwan¹, Nathaya Boonkongsae¹, Chutima Prompour¹
Ratda Lertvichai¹, Bunkan Jirapermpoon¹, Thatchaphon Soraphum¹, Valanchaya Ketbumroom²
Jiraporn Prathumyo² Tongta Khanthawithi³ and Kotchakorn Wangtoemklang¹

Received : 14-09-2025

Revised : 28-11-2025

Accepted : 02-12-2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ เป็นวิจัยแบบผสมผสาน พัฒนา Soft Skills แก่ประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อ
1) ประเมินผลการพัฒนาทักษะของผู้รับการอบรม หลังการอบรมนวดเท้าเพื่อสุขภาพขั้นพื้นฐาน
และ 2) ประเมินเจตคติของผู้รับการอบรมที่มีต่อการเข้ารับการอบรมหลักสูตรนวดเท้าเข้าถึงใจ
กลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนที่ยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 44 คน ใช้เครื่องมือวิจัย ได้แก่
หลักสูตรนวดเท้าเข้าถึงใจ มีคุณภาพระดับมากที่สุด แบบประเมินทักษะ และแบบสัมภาษณ์เจตคติ
มีคุณภาพระดับมาก วิเคราะห์ระดับทักษะด้วยค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์เจตคติ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา
มีผลการวิจัยดังนี้

1. ผู้รับการอบรมร้อยละ 100 มีทักษะการนวดเท้าเพื่อสุขภาพขั้นพื้นฐาน แสดงถึง
การเป็นผู้มีจิตบริการ สามารถตัดสินใจ ยืดหยุ่นวิธีการนวดเท้า และให้คำชี้แนะที่ดีแก่ผู้รับบริการ
ถูกต้อง เหมาะสม ระดับดี

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

² คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

³ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

¹ Faculty of Education, Vongchavalitkul University

² Faculty of Public Health, Vongchavalitkul University

³ Faculty of Nursing, Vongchavalitkul University

* Corresponding Author's E-mail: Krongtip.nakvichet@gmail.com

2. ผู้รับการอบรมมีเจตคติที่ดีต่อการเข้ารับการอบรมหลักสูตรนวดเท้าเข้าถึงใจ เห็นความสำคัญในบริการนวดเท้าแก่ผู้อื่น ต้องการเรียนรู้การนวดเท้าเพิ่มเติม มีความตั้งใจในการนำ ความรู้ความสามารถที่ได้รับจากเข้ารับการอบรมไปใช้ประโยชน์

คำสำคัญ: หลักสูตรระยะสั้น / ทักษะการนวดเท้าด้วยจิตบริการ / เจตคติต่อการเข้ารับการอบรม

ABSTRACT

This study employed a mixed-methods design to develop soft skills among the general public. The objectives were: 1) to evaluate the skill development of participants after receiving basic health foot massage training, and 2) to assess participants' attitudes toward attending the Foot Massage with Service Mind training program. The target group consisted of 44 volunteers from the general public who agreed to participate in the research project. The research instruments included the Foot Massage with Service Mind curriculum, which demonstrated the highest level of quality, as well as a skill assessment form and an attitude interview form, both of which showed high quality. Skill levels were analyzed using mean scores, while attitudes were analyzed using content analysis

The findings were as follows:

1. All 100 percent of participants demonstrated basic health foot massage skills, reflecting a service-oriented mindset, decision-making ability, flexibility in applying massage techniques, and the ability to provide appropriate and accurate guidance to clients at a proficient level.

2. Participants expressed positive attitudes toward joining the Foot Massage with Service Mind training program. They recognized the importance of providing foot massage services to others, showed interest in further learning, and demonstrated an intention to apply the knowledge and skills gained from the training for practical use.

Keywords: Foot Massage for sound Mind / Training program / Attitudes toward training participation

บทนำ

การจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบของไทย เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ คือ การจัดการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของทั้งบุคคลและสังคมในปัจจุบัน อาศัยการวิเคราะห์ ทักษะที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม ที่เรียก “Skill Gap” เพื่อให้ได้แนวทางปฏิบัติอย่างตรงเป้าหมาย ตามหลักคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตแบบองค์รวม อันควรเน้นการพัฒนาทักษะของบุคคล (กระทรวง การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2567) นอกจากทักษะการทำงานเพื่อการประกอบ

อาชีพโดยตรงแล้ว ยังควรให้ความสำคัญในการพัฒนาจิตใจ ความละเอียดงดงามในความเป็นมนุษย์ ในการดำรงชีวิต การบริการและการทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ใจเป็นสุข บริการด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น สุภาพอ่อนโยน เปิดใจรับข้อเสนอแนะ จึงทำให้เกิดการทำงานที่มีคุณภาพ (ชมพู่ เนินหาด เพ็ญญา พิสัยพันธ์ และดารารวรรณ รองเมือง, 2563) การปฏิบัติต่อผู้ใกล้ชิดและบุคคลอื่นด้วยความปรารถนาดี การปฏิบัติต่อการพัฒนาสุขภาพกายและใจ โดยเฉพาะการปฏิบัติต่อ “เท้า” ซึ่งเป็นอวัยวะเบื้องต้นที่มักถูกละเลย ตามแนวคิดที่ว่า “เท้า” สอนคนหลายอย่าง สอนเรื่องการถ่อมกาย ถ่อมใจ เต็มใจ เป็นสื่อในการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความปรารถนาดี (กรกฎ เห็นแสงวิไล, 2561) เท้าเป็นสื่อการสอนที่ใช้ในการพัฒนาจริยธรรมของบุคคลได้ดี ถือได้ว่า เท้าเป็นสื่อการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาจิตใจคนไทยยุคใหม่ แสดงออกถึงการเป็นผู้มีจิตบริการ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีจิตปรารถนาดีต่อผู้อื่น ภูมิใจในตนเองที่ได้ทำสิ่งดีงาม เกิดสัมพันธ์ที่ดีกับผู้รับบริการนวดเท้า (กรองทิพย์ นาควิเชตร และชนินทร์ นาควิเชตร, 2563)

การดำเนินงานเพื่อพัฒนาบุคคลเป็นไปในลักษณะการทำงานแบบบูรณาการความสามารถ ในการปฏิบัติงานควบคู่กับการมีจิตบริการ อันเป็นทักษะที่จำเป็นในยุคที่ผู้คนมักมีความเร่งรีบและให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อทำงานให้ประสบความสำเร็จตามยุคสมัย ผู้ให้บริการเองควรได้พัฒนาทั้งความรู้ ค่านิยม เจตคติ และทักษะเฉพาะด้านในการให้บริการผู้อื่น สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคนไทย ให้มีศักยภาพสูง การพัฒนาจริยธรรม และจรรยาบรรณของบุคคล อันเป็นทักษะที่เกิดจากความฉลาดทางอารมณ์ ที่ปรากฏเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่มีความสุภาพ นุ่มนวล มีความเป็นมิตรกับผู้คน สามารถสื่อสารที่ดีในการเข้าสังคม ลักษณะบุคคลดังกล่าวยังคงเป็นเอกลักษณ์ที่พึงประสงค์ในความเป็นไทย นับเป็นการพัฒนา Soft Skills เป็นจรรยาบรรณอันเป็นส่วนหนึ่งของภาพลักษณ์ที่ดีของไทยในระดับสากล (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2568) ดังที่ กรองทิพย์ นาควิเชตร, ณัฐ นาควิเชตร และสุชาดา นาควิเชตร (2563) วิจัย ผลการเรียนรู้ เจตคติ และความพึงพอใจ ในการเรียนวิชาการนวดเท้าเข้าถึงใจของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นักเรียนทุกคนที่รับการอบรมมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ รู้สึกสนุก ได้มีวิชาติดตัว คิดว่าสิ่งที่เรียนรู้มีความสำคัญ มีประโยชน์ นำไปนวดเท้าให้แก่บิดามารดาหรือผู้อื่นได้ภูมิใจที่ทำให้ผู้อื่นผ่อนคลายสบาย มีความสุข หากมีโอกาสนักเรียนส่วนใหญ่อยากเรียนรู้เพิ่มเติม อีกทั้งนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด การพัฒนาบุคคลให้มีทักษะและคุณลักษณะดังกล่าว น่าจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมประเทศในภาพรวมในอนาคต

การพัฒนาคนไทยรุ่นใหม่จึงพึงให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาทักษะการทำงานบนฐานของการมีจิตใจดีงาม สามารถดำเนินงานได้หลายลักษณะ ในที่นี้ให้ความสำคัญในเรื่อง การให้บริการเกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพ โดยเฉพาะสุขภาพของเท้า อันเป็นอวัยวะสำคัญ แม้จะเป็นอวัยวะเบื้องต้น ก็จะช่วยทำให้ทุกคนดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น มีความสุข วิธีการหนึ่งคือ การบริการนวดเท้าเพื่อความผ่อนคลาย ซึ่งควรปฏิบัติอย่างระมัดระวัง ตามหลักการที่ถูกต้อง ตามที่ Hilman, (2018, October 3) เสนอไว้ และสามารถบูรณาการกับการมีจิตปรารถนาดีของผู้ให้บริการอันจะเป็นการส่งต่อพลังบวกที่ผู้รับบริการสามารถสัมผัสได้ จึงจะเกิดผลดีกับทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ซึ่งบุคคลที่มีทักษะและคุณลักษณะดังกล่าว ควรได้รับการพัฒนา ได้รับการเติมเต็มทั้ง ความรู้ ทักษะ เจตคติ

รวมทั้งลักษณะบุคคลที่เอื้อต่อการพัฒนา ตอบสนองความต้องการของประเทศ ตามที่ ศุภชัย พานิชภักดิ์ เสนอหลักคิด และปฏิบัติ คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตลอดช่วงชีวิต (News NBT2HD, 2025) เป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม สร้างบุคคลที่มีคุณภาพ มีศักยภาพ มีคุณลักษณะดีงาม อันเป็นบทบาทของอุดมศึกษาไทยในการพัฒนาคนไทยเพื่อประเทศด้านเศรษฐกิจให้สามารถแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างยั่งยืน

การพัฒนาคนไทยให้มีศักยภาพดังกล่าว พึงดำเนินการได้โดยใช้หลักสูตรที่ต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่น่าเชื่อถือ สมบูรณ์และเป็นสากล นับตั้งแต่ การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน สร้างและประเมินหลักสูตรทั้ง ก่อน ระหว่าง และหลังการใช้หลักสูตร ก่อนนำหลักสูตรไปใช้อย่างเป็นทางการ (นิรมล ศตวุฒิ, 2543) และควรจัดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติอย่างถูกต้อง แม้จะเป็นการนวดเท้าเพื่อการผ่อนคลาย (Goodnet Gateway to Do Good, 2017) ภายใต้บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ดี บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนด (สุริยะ หาญพิชัย, 2562)

ผู้วิจัยได้ดำเนินงานสร้างหลักสูตร นวดเท้าเข้าถึงใจ เป็นการนวดเท้าแบบสากล เพื่อพัฒนาประชาชนให้มีทักษะสำคัญบูรณาการจรรยาบรรณทักษะด้วยจิตบริการ ด้วยหลักการดังกล่าว ภายหลังดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร และปรับปรุงแก้ไข แล้วนำมาใช้พัฒนากลุ่มเป้าหมาย เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตร โดยเน้นด้านทักษะปฏิบัติด้วยจิตบริการ การมีเจตคติที่ดีต่อการเข้ารับการอบรม เป็นสำคัญ

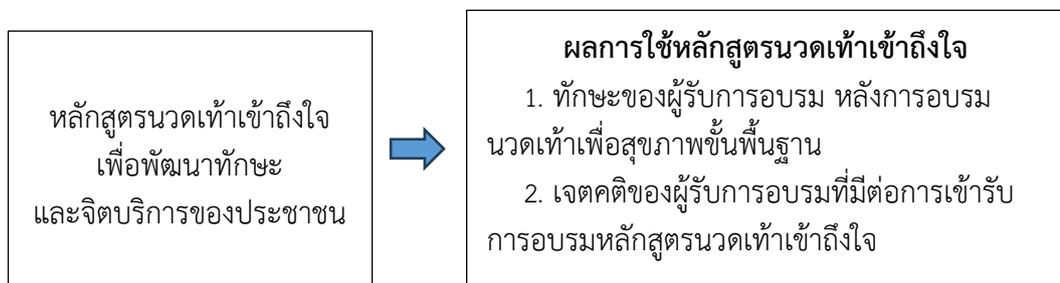
วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ประเมินผลการพัฒนาทักษะของผู้รับการอบรม หลังการอบรมนวดเท้าเพื่อสุขภาพขั้นพื้นฐาน
2. ประเมินเจตคติของผู้รับการอบรมที่มีต่อการเข้ารับการอบรมหลักสูตรนวดเท้าเข้าถึงใจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดกรอบแนวคิดในการดำเนินงาน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ผ่านการรับรองจริยธรรมวิจัยของมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล เลขที่หนังสือรับรอง 267/2568 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ ประชาชนทั่วไป จำนวน 44 คน ที่สมัครเข้ารับการอบรมในหลักสูตรขนาดเท่าเข้าถึงใจ และเต็มใจเข้าร่วมโครงการวิจัย

ประเมินผลการพัฒนาทักษะของผู้รับการอบรม หลังการอบรมขนาดเท่าเพื่อสุขภาพขั้นพื้นฐาน

เครื่องมือการวิจัย

1. หลักสูตรขนาดเท่าเข้าถึงใจ มี 5 โมดูล คือ 1) ทำความรู้จักและ สัมผัส “เท่า” การเคลื่อนไหวเท่า การดูแลสุขภาพเท่า มารยาท จริยธรรม และการสื่อสารกับผู้รับบริการขนาดเท่าขั้นพื้นฐาน 2) หลักการ วิธีการขนาดเท่าที่ประทับใจ ข้อห้าม ข้อควรระวัง และการประชาสัมพันธ์ความสามารถของตน 3) บุรณาการ การขนาดเท่า การเคลื่อนไหวเท่าและข้อเท่า และการแก้ไขปัญหาค่า 4) การขนาดเท่า การเข้าถึงจิตใจของผู้รับบริการ 5) การบุรณาการ การขนาดเท่า การเคลื่อนไหวเท่าและข้อเท่า และการส่งพลังบวกให้เข้าถึงใจของผู้รับบริการ เพื่อการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการรวม 20 ชั่วโมง

ผู้วิจัยได้ดำเนินงานสร้างหลักสูตรขนาดเท่าเข้าถึงใจ ซึ่งเป็นการขนาดเท่าแบบสากลประยุกต์จาก กรองทิพย์ นาควิเชตร, ณัฐ นาควิเชตร และสุชาดา นาควิเชตร (2563) ตามหลักการที่นิรมล ศตวุฒิ (2543) สังเคราะห์ไว้ ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน สภาพสังคมทั้งปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต วิเคราะห์เนื้อหาความรู้ที่ทันสมัยและเหมาะสมกับกลุ่มประชาชน 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สอดคล้องกับข้อมูลขั้นตอนแรก ระบุคุณลักษณะของผู้เข้ารับการอบรมที่จะจบหลักสูตรด้านทักษะ เจตคติที่ดี 3) การเลือกและจัดเนื้อหาและประสพการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับขนาดเท่า และการพัฒนาจิตบริการ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) การกำหนดแนวทางการประเมินผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการอบรม ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 5) การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้จัดการอบรม โดยการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้ค่าคุณภาพในภาพรวม มีความชัดเจน ความถูกต้อง ความสอดคล้อง ความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.73$; $SD = 0.47$) ทำการปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตรให้ดีขึ้นอีก 6) การนำหลักสูตรไป (ทดลอง) ใช้กับอาสาสมัคร จำนวน 10 คน ในช่วงเดือนเมษายน และพฤษภาคม 2568 7) การประเมินหลักสูตร ทั้งในภาพรวมและแยกส่วน 8) แล้วปรับปรุงหลักสูตรตามข้อค้นพบที่ควรพัฒนาระหว่างทดลองใช้หลักสูตร ได้แก่ เนื้อหาสาระ และการเลือกสื่อการสอน การประเมินผลผู้เข้ารับการอบรม ก่อนนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2. แบบประเมินทักษะ เป็นแบบประเมินการปฏิบัติในการขนาดเท่าเพื่อสุขภาพขั้นพื้นฐาน การเข้าถึงจิตใจผู้รับบริการ สร้างให้สอดคล้องกับทักษะที่กำหนดในหลักสูตร ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสม คุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกัน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.20$, $SD = 0.45$)

3. แบบประเมินเจตคติของผู้รับการอบรมที่มีต่อการเข้ารับการอบรมหลักสูตรขนาดเท่าเข้าถึงใจใช้แบบสัมภาษณ์เจตคติ สร้างโดยมุ่งให้สอดคล้องกับเจตคติที่พึงเกิดขึ้นหลังรับการอบรม

ตามหลักสูตรหมวดเท้าเข้าถึงใจ ผ่านการตรวจสอบ ความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกัน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.20$, $SD = 0.45$)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการจัดอบรมหลักสูตรหมวดเท้าเข้าถึงใจให้กับประชาชน 44 คน ในช่วงเดือน มิถุนายน ถึง กรกฎาคม 2568 ดำเนินการโดยทีมวิทยากรที่ผ่านการอบรมให้มีความรู้ความสามารถในการนวดเท้าขั้นพื้นฐาน นำหลักสูตรไปใช้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการรวม 20 ชั่วโมง ด้วยกระบวนการ บรรยาย ลงมือปฏิบัติการนวดเท้าแบบสากลขั้นพื้นฐาน สอดแทรกกิจกรรมเสริมการมีจิตบริการ การสื่อสารกับผู้รับบริการ มอบการฝึกปฏิบัติเป็นการบ้าน มีกิจกรรมสะท้อนคิด นำเสนอผลงาน และสรุปองค์ความรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีคู่มือการจัดการเรียนรู้สำหรับทีมวิทยากร และสื่อการเรียนรู้สำหรับผู้เข้ารับการอบรม ได้แก่ วิทยุทัศน์ และเอกสาร จัดไว้ในห้องเรียนออนไลน์ให้ผู้เข้ารับการอบรมเปิดดูและทบทวนได้ตลอดเวลาตลอดช่วงการอบรม อุปกรณ์สำคัญที่ใช้ในการจัดอบรม คือ ครีม หรือน้ำมันที่ใช้ในการนวดเท้าและผ้าขนหนู ระหว่างการจัดการอบรมมีการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยการมอบรางวัล เพื่อให้กำลังใจแต่ละกลุ่มเป็นระยะ มีกิจกรรมผ่อนคลายความตึงเครียด มีการประเมินทักษะการนวดเท้าของผู้เข้ารับการอบรมรายบุคคลทั้งในช่วงระหว่างการอบรม ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อพัฒนา กรณีมีผู้เข้ารับการอบรมยังมีทักษะบางประการที่ต้องพัฒนา วิทยากรประจำกลุ่มจะทบทวน เต็มเต็มทักษะแก่ผู้เข้ารับการอบรมเป็นรายบุคคล ประเมินทักษะช่วงท้ายการอบรม และสัมภาษณ์เจตคติของผู้เข้ารับการอบรม เพื่อสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ทักษะการนวดเท้าเพื่อสุขภาพขั้นพื้นฐานของผู้รับการอบรมในช่วงท้ายการอบรม เป็นรายบุคคล แล้ววิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (M) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ในทักษะย่อย ๆ แบ่งระดับทักษะเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ปฏิบัติ/แสดงพฤติกรรมนวดเท้าเพื่อสุขภาพขั้นพื้นฐานด้วยตนเองได้/แสดงพฤติกรรมเหมาะสม ระดับดีมาก
- 4 หมายถึง ปฏิบัติการนวดเท้าเพื่อสุขภาพขั้นพื้นฐานด้วยตนเองได้ดี/แสดงพฤติกรรมเหมาะสม ระดับดี
- 3 หมายถึง ปฏิบัติการนวดเท้าเพื่อสุขภาพขั้นพื้นฐานด้วยตนเองได้พอใช้/แสดงพฤติกรรมเหมาะสม ระดับพอใช้
- 2 หมายถึง ปฏิบัติการนวดเท้าเพื่อสุขภาพขั้นพื้นฐานด้วยตนเองได้บ้าง/แสดงพฤติกรรมระดับที่ยังต้องพัฒนา
- 1 หมายถึง ปฏิบัติการนวดเท้าเพื่อสุขภาพขั้นพื้นฐานด้วยตนเองไม่ได้/แสดงพฤติกรรมระดับต้องพัฒนาอย่างมาก

เกณฑ์พิจารณาการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย

โดยมีการแปลความหมายค่าเฉลี่ยการประเมินทักษะ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ค่าเฉลี่ย	4.51 - 5.00	หมายถึง	มีทักษะระดับดีมาก
ค่าเฉลี่ย	3.51 - 4.50	หมายถึง	มีทักษะระดับดี
ค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.50	หมายถึง	มีทักษะระดับพอใช้
ค่าเฉลี่ย	1.51 - 2.50	หมายถึง	มีทักษะระดับควรปรับปรุง
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.50	หมายถึง	มีทักษะบ้าง ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง

2. วิเคราะห์เจตคติของผู้รับการอบรมที่มีต่อการเรียนรู้หลักสูตรนวดเท้าเข้าถึงใจ จากแบบสัมภาษณ์ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา ประมวลเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

การวิจัยผลการใช้หลักสูตรนวดเท้าเข้าถึงใจ มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ทักษะของผู้รับการอบรม หลังการอบรมนวดเท้าเข้าถึงใจ

ตารางที่ 1 ทักษะของผู้รับการอบรม หลังการอบรมหลักสูตรนวดเท้าเข้าถึงใจ (44 คน)

ลำดับ	ทักษะของผู้รับการอบรม	ค่าเฉลี่ย (M)	SD	แปล ความหมาย
1.	สามารถพิจารณา ตัดสินใจได้ว่าสามารถให้บริการนวดเท้าแก่ผู้รับบริการแต่ละคนได้	4.43	0.50	ดี
2.	สามารถปฏิบัตินวดเท้าแก่ผู้รับบริการได้อย่างถูกต้อง	4.11	0.32	ดี
3.	สามารถแสดงพฤติกรรม “เต็มใจ” และ “ถ่อมตน” กับผู้รับบริการนวดเท้า	4.84	0.47	ดีมาก
4.	สามารถยืดหยุ่นวิธีการนวดเท้า ตามสภาพของผู้รับบริการ	4.00	0.00	ดี
5.	สามารถสื่อสาร พูดคุยกับผู้รับบริการนวดเท้าให้เกิดความเข้าใจ และสบายใจในการรับบริการ	4.20	0.41	ดี
6.	สามารถชี้แนะวิธีบริหารเท้า แก่ผู้รับบริการนวดเท้า	4.14	0.35	ดี
7.	สามารถชี้แนะวิธีการแก่ผู้รับบริการนวดเท้าในการดูแลเท้าให้มีสุขภาพดี	4.09	0.29	ดี
เฉลี่ยภาพรวม		4.26	0.45	มาก

จากตารางที่ 1 ทักษะของผู้รับการอบรม หลังการอบรมนวดเท้าเพื่อสุขภาพขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับดี โดย สามารถแสดงพฤติกรรม “เต็มใจ” และ “ถ่อมตน” กับผู้รับบริการนวดเท้า

อยู่ในระดับดีมาก ($M = 4.84, SD = 0.47$) ส่วนทักษะย่อยอื่น ๆ อยู่ในระดับดี ได้แก่ สามารถพิจารณาตัดสินใจได้ว่าสามารถให้บริการนัดเท่าแก่ผู้รับบริการแต่ละคนได้ ($M = 4.43, SD = 0.50$) สามารถปฏิบัติตามนัดเท่าแก่ผู้รับบริการ ได้อย่างถูกต้อง ($M = 4.11, SD = 0.32$) สามารถยืดหยุ่นวิธีการนัดเท่าตามสภาพของผู้รับบริการ ($M = 4.00, SD = 0.00$) สามารถสื่อสาร พูดคุยกับผู้รับบริการนัดเท่าให้เกิดความเข้าใจ และสบายใจในการรับบริการ ($M = 4.20, SD = 0.41$) สามารถชี้แนะวิธีการนัดเท่าแก่ผู้รับบริการนัดเท่า ($M = 4.14, SD = 0.35$) และสามารถชี้แนะวิธีการแก่ผู้รับบริการนัดเท่าในการดูแลเท่าให้มีสุขภาพดี ($M = 4.09, SD = 0.29$)

2. เจตคติของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการเข้าอบรมหลักสูตรนัดเท่าเข้าถึงใจ

ผลการสัมภาษณ์เจตคติของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการเข้ารับการอบรมหลักสูตรนัดเท่าเข้าถึงใจ รายละเอียดการสัมภาษณ์ ดังนี้

2.1 ความรู้สึกจากการที่ได้เลือกเรียนหลักสูตรนัดเท่า เข้าถึงใจ

ผู้เข้ารับการอบรม แสดงความคิดเห็นว่า รู้สึกดี ดีใจ ประทับใจ รู้สึกว่าโชคดี มีความสุข สนุก อบอุ่น รู้สึกขอบคุณ รู้สึกว่าเป็นโอกาสที่ดีที่ได้พัฒนาตนเองจากการได้เข้ารับการอบรมหลักสูตรนัดเท่า เข้าถึงใจ (27 คน) เป็นหลักสูตรที่น่าสนใจ (10 คน) ทำให้มีโอกาสได้รับความรู้ในการนัดเท่าหลาย ๆ ทำ ได้ประโยชน์ ได้ความรู้ใหม่ ๆ (9 คน) ได้กัลยาณมิตร (2 คน) ได้รู้จักตนเองได้ “ปลดปล่อยตนเอง” ลดอัตตาของตนเอง และเข้าใจผู้อื่นเพิ่มขึ้น เห็นความสำคัญของการนัดเท่าดูแลเท่า ได้เปิดใจตนเองในการดูแลเท่าของตนเองและผู้อื่นเพิ่มขึ้น ได้เรียนรู้การปฏิบัติ ที่อ่อนโยน คนในครอบครัวมีโอกาสพูดคุยกัน (8 คน) สัมผัสได้ว่าวิทยากรใจดี ตั้งใจถ่ายทอดความรู้และฝึกปฏิบัติ (3 คน) การนัดเท่าไม่ยากอย่างที่คิด (2 คน)

2.2 การเห็นความสำคัญของการนัดเท่า เข้าถึงใจ และการอาสาบริการนัดเท่าแก่ผู้อื่น

ผู้เข้ารับการอบรม แสดงความคิดเห็นว่าการนัดเท่าให้เข้าถึงจิตใจคน มีความสำคัญ เพราะเท่าเป็นจุดรวมของการรับรู้ต่าง ๆ ของอวัยวะในร่างกาย ทำให้ผู้รับการนัดเท่า เกิดความสบาย ลดความตึงเครียดของร่างกาย สบายใจ ช่วยให้ดำเนินชีวิตได้ตามปกติ (10 คน) มีความสำคัญต่อผู้ให้บริการนัดเท่าเอง และผู้อื่น โดยเฉพาะผู้สูงอายุ เพราะเป็นการส่งความรักความห่วงใยแก่ผู้รับการนัดเท่า บุคคลอันเป็นที่รัก รวมทั้งผู้อื่นที่รับการนัดเท่า ด้วย “ใจ” ที่อ่อนโยน ถ่อมตน (35 คน) ทำให้ผู้รับการนัดเท่าเกิดความไว้วางใจ ประทับใจ ผู้ให้บริการนัดเท่าเกิดความสบายใจ ผู้บริการนัดเท่าเกิดความภูมิใจ (3 คน) มีความสำคัญในการนัดเท่าที่ควรทำอย่างถูกต้อง ปลอดภัย ใส่ใจในการนัดเท่า (3 คน) ไม่มองข้ามเท่าซึ่งเป็นอวัยวะเบื้องต้น (2 คน)

2.3 ความต้องการเรียนรู้การนัดเท่าเพิ่มเติม

ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ แสดงความคิดเห็นว่า หากมีโอกาสจะขอเรียนรู้การนัดเท่าเพิ่มเติม ในหลักสูตรลักษณะนี้ หรือต่อยอดจากหลักสูตรนี้ (20 คน) ไม่สนใจ (1 คน)

2.4 การนำความรู้ความสามารถที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์

ผู้เข้ารับการอบรม แสดงความคิดเห็นว่า จะนำความรู้ความสามารถที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการดูแลตนเองและบุคคลอันเป็นที่รัก บริการผู้อื่น ให้เกิดความสบาย ผ่อนคลาย (26 คน) นำไปสอนนักเรียนต่อไป (5 คน) และถ่ายทอดความรู้ ความสามารถแก่ผู้อื่นต่อไป (8 คน)

สรุปได้ว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีเจตคติที่ดีต่อการเข้ารับการอบรม คือ คิดว่าการบริการนวดเท้า แก่ผู้อื่นมีความสำคัญ โดยเฉพาะบุคคลใกล้ชิดและผู้มีพระคุณ ต้องการเรียนรู้การนวดเท้า เพิ่มอีก หากมีการเปิดหลักสูตรนี้ต่อยอด มีความตั้งใจจะนำความรู้ความสามารถที่ได้รับจากเข้ารับการอบรม ไปใช้ประโยชน์ ต่อทั้งบุคคล และการต่อยอด เสริมในงานอาชีพ หรือการทำงาน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีข้อค้นพบที่สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ผู้รับการอบรมทุกคน มีทักษะการนวดเท้าเพื่อสุขภาพขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับดี สามารถนวดเท้าขั้นพื้นฐานได้ถูกต้อง เหมาะสม แสดงถึงการมีจิตบริการ สามารถตัดสินใจ ยืดหยุ่น วิธีการนวดเท้า สื่อสารให้คำชี้แนะได้ อาจเป็นเพราะการวิจัยนี้ใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ที่สมบูรณ์และเป็นสากล ตามความต้องการของกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม ผ่านการทดลองใช้หลักสูตร ก่อนนำมาจัดอบรม (นิรมล ศตวุฒิ, 2543) มีวิทยากรประจำกลุ่ม ในอัตราส่วนวิทยากร 1 คน ต่อ ผู้เข้ารับการอบรม 5 คน ให้การสอนแนะ กำกับ ติดตาม ให้กำลังใจ ตลอดช่วงการฝึกอบรม ทั้งเนื้อหา สาระ และทักษะปฏิบัติ ทั้ง 5 โมดูล ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้ ลงมือปฏิบัติ ได้เพิ่มพูนความรู้ ความมั่นใจในการบริการนวดเท้า ภายใต้การจัดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ กำกับดูแลการปฏิบัติ อย่างระมัดระวังตามหลักการที่ถูกต้อง จึงสามารถปฏิบัติได้ดี ตามที่ Hilman (2018, October 3) เสนอไว้ อีกทั้งการจัดอบรมในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สนับสนุนการเรียนรู้ที่ดี บรรลุจุดประสงค์ ที่มุ่งพัฒนาทักษะของผู้เข้ารับการอบรม (สุริยะ หาญพิชัย, 2562) และตามหลักการที่ว่าผู้ให้บริการ นวดเท้าเพื่อสุขภาพพึงมีความรู้พื้นฐานที่สำคัญเกี่ยวกับเท้าเพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้องปลอดภัย (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (ม.ป.ป.) สอดคล้องกับที่ กรองทิพย์ นาควิเชตร, ณัฐ นาควิเชตร และสุชาดา นาควิเชตร (2563) ที่วิจัยผลการเรียนรู้ เจตคติ และความพึงพอใจในการเรียนวิชาการ นวดเท้าเข้าถึงใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยจัดการเรียนรู้แบบลงมือทำ พบว่า นักเรียนทุกคนมีทักษะในการนวดเท้าขั้นพื้นฐานในระดับดี ในการนี้ ผลการวิจัยยังตอบสนองนโยบายรัฐบาลที่มุ่งพัฒนาคนไทย อันรวมถึงการพัฒนาจริยธรรม และ จรรยาวัตรของคนไทย ที่พึงแสดงพฤติกรรม สุภาพ นุ่มนวล ความเป็นมิตร มีการสื่อสารที่ดี เป็น ภาพลักษณ์ที่ดีของไทยในระดับสากล (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2568) เป็นการพัฒนาคนไทย ตลอดช่วงชีวิต ตามที่ ศุภชัย พานิชภักดิ์ เสนอหลักคิดและปฏิบัติไว้ (News NBT2HD, 2025)

2. ผู้เข้ารับการอบรมมีเจตคติที่ดีต่อการเข้ารับการอบรมหลักสูตรนวดเท้าเข้าถึงใจ ในภาพรวม อาจเป็นเพราะกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรดำเนินการโดยกระชับในการพัฒนา ผู้เข้ารับการอบรมอย่างทั่วถึงและการใส่ใจจากทีมวิทยากร ซึ่งรับภารกิจการเป็นวิทยากรโดยสมัครใจ ผ่านการพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะปฏิบัติ และการมีจิตบริการมาก่อนที่จะทำหน้าที่เป็นวิทยากร ประจำกลุ่ม ได้เตรียมความพร้อมร่วมกัน รับประทานอาหารและยินดีดูแลผู้เข้ารับการอบรมอย่างใกล้ชิด และ จัดกิจกรรมที่กระตุ้นความตื่นตัวในการเรียนรู้ เรียนรู้ร่วมกันในบรรยากาศที่เป็นกันเอง จัดอบรม เป็นไปในลักษณะเน้นการฝึกปฏิบัติ เมื่อผู้เข้ารับการอบรมรับมอบการบ้านให้นวดเท้าแก่บุคคลใกล้ชิด นำมาเสวนากัน ทำให้วิทยากรและผู้เข้ารับการอบรมได้พบปะ พูดคุยเรียนรู้ร่วมกันแบบกัลยาณมิตร มีกิจกรรมผ่อนคลายความตึงเครียด จัดสื่อการเรียนรู้เป็นคู่มือการนวดเท้าขั้นพื้นฐาน สามารถเปิดดู

ไว้ในฐานข้อมูลส่วนกลาง ผู้เข้ารับการอบรมสามารถทบทวนวิธีการปฏิบัติได้ตลอดช่วงการอบรม มีการสื่อสารติดต่อกันผ่านกลุ่มไลน์ สื่อสารความก้าวหน้าการจัดอบรมเป็นระยะ มีการป้องกันและแก้ไขปัญหา ทั้งล่วงหน้า และระหว่างการจัดอบรม มีกิจกรรมแปลกใหม่ที่ผู้เข้ารับการอบรมไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน เช่น การประทับใจรอยเท้าของแต่ละคน เพื่อการให้เห็นความสำคัญและเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับเท้า ผู้เข้ารับการอบรมแสดงพฤติกรรมตื่นตัว ได้ถ่ายภาพกับภาพประทับใจของตัวเองของตอน ท้ายสุดผู้เข้ารับการอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลงานและสะท้อนคิด ภายใต้การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้แบบเป็นกลุ่ม สมาชิกกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการคิด และนำเสนอผลงาน จึงเกิดความประทับใจ เป็นไปตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติ ดังที่สตาร์ตัน ตันติวิวัฒน์ และกฤตติพัฒน์ ชื่นพิทยาวิวัฒน์ (2567) เสนอว่าการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาประสบการณ์ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ และที่งานเลขานุการกิจและสภาคณาจารย์ กองบริหารงานทั่วไป สำนักอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล (ม.ป.ป.) เสนอว่า การให้บริการด้วยจิตบริการ ผู้ให้บริการพึงเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องนั้น กระตือรือร้น สุภาพ ช่างสังเกต ควบคุมอารมณ์ มีสติ อีกทั้ง ปรารถนาปัญญารู้ ต้องประสงค์ (2568) เสนอว่า พึงให้บริการด้วยจิตบริการ เอาใจใส่ กระตือรือร้น สุภาพ

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นการสัมภาษณ์ พบว่า 1) ผู้เข้ารับการอบรมได้สมัครเข้ารับการอบรมด้วยความรู้สึกที่หลักสุตรนี้ น่าสนใจ เมื่อเข้ารับการอบรม ได้รับมอบให้ทำการบ้านให้ ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมสะท้อนคิดว่า “เป็นการบ้านที่ดีมาก ทำให้ได้ลงมือทำงาน ได้แสดงจิตบริการแก่คนในครอบครัว ทำให้มีโอกาสพูดคุยกัน ซึ่งไม่เคยปฏิบัติมาก่อน...รู้สึกประทับใจ” สอดคล้องกับที่ ปรมัตถ์ปัญญปรัชญ์ ต้องประสงค์ (2568) สรุปรว่า การให้บริการด้วยจิตบริการ จะทำให้ผู้รับบริการพึงพอใจ เกิดการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน 2) การเห็นความสำคัญของการนวดเท้า เข้าถึงใจ และการอาสาบริการนวดเท้าแก่ผู้อื่น ผู้เข้ารับการอบรมแสดงความคิดเห็นว่ามีความสำคัญ เพราะเท้าเป็นอวัยวะที่สำคัญ การนวดเท้าช่วยให้ผู้รับบริการนวดเท้าดำเนินชีวิตได้ตามปกติ ตัวผู้ให้บริการนวดเท้าเองก็ได้มีโอกาสส่งมอบความรักความห่วงใยแก่ผู้รับบริการนวดเท้า ด้วย “ใจ” ที่อ่อนโยน มีโอกาสแสดงความถ่อมตน เกิดความภูมิใจ ที่ทำให้ผู้รับบริการนวดเท้าเกิดความไว้วางใจ ประทับใจ สอดคล้องกับที่ กรองทิพย์ นาควิเชตร, ณัฐ นาควิเชตร และสุชาดา นาควิเชตร (2563) วิจัยผลการเรียนรู้ เจตคติ และความพึงพอใจในการเรียนวิชาการนวดเท้าเข้าถึงใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นักเรียนทุกคนมีเจตคติที่ดีและมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้วิชาการนวดเท้าเข้าถึงใจ และที่กรองทิพย์ นาควิเชตร และชนินทร์ นาควิเชตร (2563) เสนอว่า การให้บริการนวดเท้า เป็นการพัฒนาจิตใจ และความอ่อนน้อมถ่อมตนของผู้ให้บริการเอง รวมทั้งที่ สุริยะ หาญพิชัย (2562) เสนอว่าการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ ภายใต้บรรยากาศที่ผ่อนคลาย ทำให้ผู้เรียนจึงจะเรียนรู้ได้ดี พึงพอใจในการเรียนรู้ บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนด 3) ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ความต้องการเรียนรู้การนวดเท้าเพิ่มเติม อาจเป็นเพราะผู้เข้ารับการอบรมสัมผัสได้ว่าตนเองได้รับการพัฒนา ทั้ง ความรู้ ทักษะ และเจตคติ จึงต้องการต่อยอดความรู้และทักษะ เพิ่มเติม 4) การนำความรู้ความสามารถที่ได้รับจากเข้ารับการอบรมไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ นำความรู้ความสามารถที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการดูแลตนเองและบุคคลอื่นเป็นที่รัก บริการผู้อื่นให้เกิดความสบาย ผ่อนคลาย จะถ่ายทอดความรู้ ความสามารถแก่ผู้อื่น คนที่เป็นครูจะนำไปสอนนักเรียนต่อ อาจเป็นเพราะผู้เข้ารับ

การอบรมมองเห็นคุณค่าของผลที่ได้รับจากการอบรม ประกอบกับทุกคนเป็นผู้ใหญ่จึงมีความมุ่งหวังที่จะถ่ายทอดความรู้ ความสามารถแก่ผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. การจัดอบรมหลักสูตรหมวดเข้าไม่ถึงใจ จำเป็นต้องกำกับกระบวนการบริหารจัดการ การนำหลักสูตรไปใช้ จำเป็นต้องใช้ทีมวิทยากรภาคปฏิบัติที่สมัครใจ ผ่านการอบรมให้มีความรู้ ความสามารถในการหมวดเข้าไม่ถึงใจพื้นฐานมาก่อน ในอัตราส่วนวิทยากร 1 คน กำกับดูแลผู้เข้ารับการอบรมไม่เกิน 5 คน มีการประชุมเตรียมการ ชักซ้อมความพร้อมของวิทยากรก่อนการอบรม และระหว่างการอบรม
2. การจัดอบรมหลักสูตรหมวดเข้าไม่ถึงใจ จำเป็นต้องจัดห้องปฏิบัติการที่ปลอดโปร่ง สะอาด อากาศถ่ายเทได้ดี เตรียมวัสดุ อุปกรณ์พร้อมก่อนการอบรม อาจใช้อุปกรณ์เสริมเพื่อใช้ในการหมวดเข้าไม่ถึงใจ และติดตามสื่อสารกับผู้เข้ารับการอบรมตลอดช่วงการอบรม
3. ควรมีการประเมินทักษะระหว่างการอบรมในโมดูลที่ 3 และ 5 เพื่อการพัฒนาผู้เข้ารับการอบรมเป็นรายบุคคล เพื่อพัฒนาบางทักษะเพิ่มเติมสำหรับผู้เข้ารับการอบรมบางคน วิทยากรประจำกลุ่มได้ทบทวน เติมเต็มบางทักษะแก่ผู้เข้ารับการอบรมเป็นรายบุคคล
4. ควรนำหลักสูตร “หมวดเข้าไม่ถึงใจ” ไปขยายผลในระดับชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนทั่วไป กลุ่มผู้สูงอายุ หรือกลุ่มอาชีพที่ต้องการเสริมทักษะด้านสุขภาพและจิตบริการ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการดูแลสุขภาพตนเองและผู้อื่น รวมถึงสร้างรายได้เสริมได้อย่างยั่งยืน
5. หน่วยงานสาธารณสุขและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถประยุกต์หลักสูตรนี้เป็นกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในชุมชน เช่น โครงการอบรมอาชีพเชิงสุขภาพ หรือกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเพิ่มเติมการประเมินผลในระยะยาว เพื่อศึกษาความคงทนของทักษะและเจตคติหลังการอบรมหมวดเข้าไม่ถึงใจ รวมทั้งวัดผลลัพธ์ในเชิงสุขภาพจริง เช่น การลดความเครียด ความพึงพอใจของผู้รับบริการ หรือผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้เข้าอบรม
2. ควรใช้การวิจัยแบบผสมผสานเชิงลึก (Mixed Methods) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณที่ชัดเจนและข้อมูลเชิงคุณภาพที่สะท้อนมิติทางจิตใจอย่างครอบคลุม
3. ควรวิจัยการพัฒนานักเรียนด้านจิตบริการ หรือ พัฒนาความอ่อนน้อมถ่อมตนตามหลักการ หมวดเข้าไม่ถึงใจ
4. ควรวิจัยการพัฒนาครูผู้สอนหรือวิทยากรให้มีความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพและจิตบริการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการในหลักสูตร หมวดเข้าไม่ถึงใจ

เอกสารอ้างอิง

- กรกฎ เห็นแสงวิไล. (2561). **ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนเยาวชนนวดเท้า**. เสวนา วันที่ 28 สิงหาคม 2561.
- กรองทิพย์ นาควิเซตร, ญัฐ นาควิเซตร และสุชาดา นาควิเซตร. (2563). ผลการเรียนรู้ เจตคติ และ ความพึงพอใจในการเรียนวิชาการนวดเท้าเข้าถึงใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียน สาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี**. 26(2), 52 - 63.
- กรองทิพย์ นาควิเซตร และชนินทร์ นาควิเซตร. (2563). **เท้า - สื่อการเรียนรู้สู่การพัฒนาจิตใจ คนไทยยุคใหม่ : กรณีตัวอย่าง การนวดเท้าเพื่อความผ่อนคลาย**. **วารสารการบริหารและ นวัตกรรมการศึกษา (Educational Management and Innovation Journal)**, 2(3), 105 - 123.
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2567). **โครงการพัฒนากรอบแนวคิด การสร้างหลักสูตรสำหรับการผลิตบุคลากรวิชาชีพและสาขาจำเพาะสำหรับการพัฒนา บุคลากรของมหาวิทยาลัยกลุ่มที่ 5**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.mhesi.go.th/index.php/news-and-announce-all/news-all/executive-ps-news/10704-5-8.html>
- งานเลขานุการกิจและสภาคณาจารย์ กองบริหารงานทั่วไป สำนักอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล (ม.ป.ป.). **คู่มือ – เทคนิคการให้บริการด้วยใจ**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://odl.mod.go.th>
- ชมพู เนินหาด, เพ็ญญา พิสัยพันธ์ และดาราวรรณ รongเมือง. (2563). **จิตบริการสู่งานเป็นเลิศ : บุคลากรสายสนับสนุน**. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี**. 3(2), 33 - 45.
- ดุขฎี ต้นติวิวัฒน์ และกฤตติพัฒน์ ชื่นพิทยาอุตติ. (2567). **แนวคิดและการประยุกต์การออกแบบ ประสบการณ์การเรียนรู้**. **วารสารพฤติกรรมศาสตร์**, 30(1), 109 - 124.
- นิรมล ศตวุฒิ. (2543). **การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) CU 710**. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.
- ปรมัตต์ปัญปรัชญ์ ต้องประสงค์. (2568). **จิตบริการและนวัตกรรมบริการ**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://musterverse.dusit.ac.th/course/3691211/pdf/lesson/3691211-ServiceMind+InnovationMAr26.pdf>
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (ม.ป.ป.). **การนวดเท้าเพื่อสุขภาพ**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://ssru.ac.th/research-detail.php?id=13>
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. (2568, 8 เมษายน). **บรรยายโดย ชุติมา หาญเผชิญ. Soft Power กับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.thaindc.org/18239188>

- สุดารัตน์ ตันติวิวัฒน์ และกฤตติพัฒน์ ชื่นพิทยาวุฒิ. (2567). แนวคิดและการประยุกต์การออกแบบ
ประสบการณ์การเรียนรู้. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 30(1), 109 - 124.
- สุริยะ หาญพิชัย. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาท้องถิ่นศึกษา
โดยใช้การเรียนรู้แบบลงมือทำ. *Lawarath Social E-Journal*, 1(3), 51 - 64.
- Goodnet Gateway to Do Good. (2017). **5 relaxing massage techniques anyone can
do at home**. [Online], Available: [https://www.goodnet.org/articles/5-
relaxing-massage-techniques-anyone-do-at-home](https://www.goodnet.org/articles/5-relaxing-massage-techniques-anyone-do-at-home)
- Hilman, J. (2018, October 3). **Awesome foot massage technique – How to ...
[Video]**. *Psychetruth*. [Online], Available: <https://youtu.be/oNcbzINlW2o>
- News NBT2HD. (2568, 8 พฤษภาคม). **ย้ำพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตลอดช่วงชีวิต**. ข่าวเช้า
วันที่ 8 พฤษภาคม 2568 #NBT2HD [Video]. YouTube. [Online], Available:
<https://www.youtube.com/watch?v=zXfrfpt2sX0>